

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ
ДЕПАРТАМЕНТ „МУЗИКА”

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Симеон Александров Венков

относно дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор” по научна
специалност

Музикознание и музикално изкуство

на тема

РОЛЯТА НА УДАРНИТЕ ИНСТРУМЕНТИ
В СЪВРЕМЕННАТА ДЖАЗ МУЗИКА И ВЛИЯНИЕТО ИМ ВЪРХУ ДРУГИ
МУЗИКАЛНИ ЯВЛЕНИЯ

автор

ВЕНКО ЙОРДАНОВ ПОРОМАНСКИ

Научен ръководител:

Проф.д.н. Димитър Христов

Ще си позволя да ви запозная накратко с част от музикалните изяви на Венко Поромански, тъй като за неговото изграждане като музикант са спомогнали много различни и щастливи събития. Той започва заниманията си с ударни инструменти още в ранна възраст (десетгодишен) в Германия. Впоследствие, завръщайки се в България, продължава обучението си при едни от най-елитните преподаватели и музиканти - Борис Динев, Петър Славов, проф. Добри Палиев.

През 1993 г. е приет за студент в Държавната Музикална Академия – специалността “Поп и джаз изкуство”.

Благодарение на таланта и придобитите си умения на професионалист е имал шанса да работи с различни престижни формации като „Рок Джаз Оркестър“ към Столична община с ръководител Райчо Иванов; „Биг Бенда“ на БНР; „Георги Борисов Брас Бенд” в телевизионното шоу „Как ще ги стигнем ...“ с Тодор Колев.

Извънредно много за неговото развитие и изграждане като музикант, освен в гореизброените формации, спомага и участието му в създадената през 2000 г. Вокално инструментална група „Те”. В периода 2002-2005 г. това е една от най-успешните български поп групи с издадени три албума, десет видеосингъла, DVD. За посочения период група „ТЕ“ е реализирала над двадесет национални турнета, повече от двадесет номинации и награди в националните телевизионни и радио класации.

Освен с тези успешни оркестри, Венко Поромански е участвал и в концерти със световно известни музиканти като - джаз басистът от Германия – Франк Итт, Дейвид Гарфийлд и Джон Пеня, Джон Лорд, Майк Сърн и Джордж Дюк.

Венко Поромански започва преподавателската си дейност по ударни инструменти през 2003 г. към Департамент Музика на НБУ. От тук реализира първия по рода си “Drums Workshop Tour“, проведен в музикалните училища на шест големи града в същата година. Той взема участие и провежда уъркшопи на международния “Saulkrasti Jazz Festival” в Латвия, и на “Barabanny Beat” в Минск, Беларус.

Богатият опит като барабанист и общото развитие като музикант му помагат изключително много в неговата преподавателска работа. Тук той среща основните проблеми при преподаване и оценява значението на методите за овладяване на инструмента. В Увода споделя: „Мотивът за написването на настоящия дисертационен труд е личният ми професионален интерес към джаза и ударните инструменти. Процесът на практиката ми като изпълнител и преподавател неизбежно беше съпътстван от теоретичното осмисляне на редица проблеми, свързани с овладяването на ударните инструменти. В българската литература няма цялостно изследване за ролята им в джаза и функцията им в други музикални явления. В чуждоезичната литература са засегнати някои отделни аспекти в сравнително малко изследвания, предназначени за по-широк кръг читатели. Всичко това обуславя необходимостта от едно цялостно изследване на проблематиката“.

Всичко казано до тук, естествено ни довежда до точния подбор на темата - „РОЛЯТА НА УДАРНИТЕ ИНСТРУМЕНТИ В СЪВРЕМЕННАТА ДЖАЗ МУЗИКА. ВЛИЯНИЯ ВЪРХУ ДРУГИ МУЗИКАЛНИ ЯВЛЕНИЯ“. Позволявам си да предложа малка поправка във формулировката на темата. Не е ясно второто изречение за какво се отнася – за влиянието на ударните инструменти върху други музикални явления или за влиянието на съвременната джаз музика върху други музикални явления. Тъй като изследването се отнася за ударните инструменти, ще бъде по-ясно, ако се направят съвсем малки промени, а именно - „Ролята на ударните инструменти в съвременната джаз музика и влиянието им върху други музикални явления“.

Този труд, фактически освен дисертация, представлява същевременно и методика на преподаването по ударни инструменти. Структурата на дисертацията е стандартна с Увод, три глави, заключение и библиография.

Основната задача на този труд е да се опишат и систематизират ударните инструменти в джаза (наложени в практиката стандарти, инструментариум). В първа глава, авторът, започва изследването си със зараждането на ударните инструменти от английската дума „percussion“ – „удар“.

Цитирано е точно определение за групата ударни инструменти от музикално терминологичен речник на С. Четриков и фактът, че ударните инструменти представляват една от петте основни групи музикални инструменти в световната музикална практика. Според автора те се делят от своя страна на три подгрупи; Мембрафонни – при които звукозвличането става посредством вид мембрана, Пластинкови (ксилофон, вибафон, маримба) – чрез удари по пластинни тръби или други предмети; Идиофонни - с удар върху цялото тяло на инструмента се произвежда звук (чинели, дървени блокчета, калвеси).

В исторически план са проследени появата и формирането на различните

ударни инструменти в комплект барабани, които в краен резултат се обособяват като един инструмент. Цитат: „Характерното при тях е окомплектоването на множество инструменти с неопределен звук, които от своя страна компенсират отсъствието на тонови височини. Различните тембри заместват тоновете височини чрез разполагане на инструменти с високи и ниски честоти.“

Обосновано е обяснена причината за появата на комплекта ударни точно при джаз музиката, а не в симфоничната или камерната музика. Причината е обслужването на комплекта само от един изпълнител. Цитиран е авторът на „Стилове в джаз“ - Марк Гридли, който дава подробно описание за функцията на барабаниста в джаз формациите и музикалната връзка на барабаниста с останалите инструменти. По-нататък проследявайки историческото развитие и непрекъснатото подобряване в окомплектоването на ударните, авторът ни запознава хронологично с мнението на няколко изпълнители и автори на книги за ударните.

Не е пропуснато и подробното описание на всеки инструмент (бас барабан, алт, малко барабанче, фус, чинел и много други) от комплекта поотделно с посочване на характеристиките на звукоизвличане и комбинираното му използване с останалите инструменти от комплекта. Отбелязано е също и силното влияние на маршовата музика в 2/4 и 4/4 по отношение на творбите в джаз музиката.

Проследявайки успоредното развитие на джаза и ударните инструменти, Венко Поромански ни запознава с навлизането на кубинските и латино-американските ритми и интонации в джаза. Те повлияват пряко за увеличаване броя на музикантите в ритмичните групи, като същевременно обогатяват комплекта с нови „перкусионни секции“. Това са конги, бонгоси, тимнаlesi, клавиеси, маракаси, каубел и много други.

Важно място е отделено на пластинковия инструмент вибrafон, който за разлика от останалите ударни инструменти издава звуци с определена височина по темперирания строй. Този инструмент е причина за силното развитие в музикално отношение на голям процент от барабанисти, които се включват в мелодическата джаз импровизация. За това вече се изискват, познания не само по отношение на ритмическите комбинации, но и познаването на хармоничната и мелодична структура на изпълняваните музикални произведения. Тук също е проследено подробно историческото развитие на вибrafона и неговите най-изтъкнати представители-пионери в тази област.

Във връзка с всичко казано до тук изниква въпросът, как да се систематизира тази информация и какъв е пътят за обучаване на изучащите ударни инструменти. Авторът на дисертацията дава правилния отговор, като ни насочва към систематизирана педагогическа литература. Той цитира четири учебника от различни автори, като описва подробно направлението на информацията и методите в тях.

Основателно е обърнато внимание на проблемът за музицирането на барабаниста, където всеки негов крайник изпълнява различна ритмична функция и то най- често в различно време от другите. Дадени са определения и за двата вида дисонанс – ритмически и тембров.

Полезна информация получваме от четвъртата глава в първа част – Терминологичен апарат в джаза. Тук авторът е подбрал доста дълъг, но важен цитат от книгата “Стилове в джаза” на Марк Гриндли, в който са обяснени и характеризирани определения за важни термини като: джаз, импровизация; суинг. Подробно е изследвано значението на думата – Грув, като за него авторът е дал пет стилирани характеристики.

втора е озаглавена – *Изпълнителски своеобразия в джаза*. Тук Венко Поромански е разграничил периодите и стиловете, като е посочил и анализирал приноса на изтъкнати изпълнители барабанисти и музиканти в развитието на разглежданите периоди и стилове.

Цитирайки Ед Соуф, изпълнител и преподавател по ударни инструменти в САЩ, Венко изтъква в седем отделни точки качествата и уменията, които са необходими за един музикант-барабанист участващ в Биг-Бенд. Разгледани са приносите и методиките на голям брой световно известни барабанисти в стиловете - Би-боп, Пост-боп, Джаз рок и фюджън. Техният исторически опит и нововъведения в детайлните изпълнения на определен стил, са от важно значение за обучението на младите музиканти в България, като авторът ги е формулирал в шест важни извода. Подробните анализи на всеки индивидуален от разглежданите джаз музиканти в тази глава представляват много важна част от настоящата дисертация. В анализите се съдържат различните подходи на всеки индивидуален музикант към следните неделими компоненти при изпълненията: личен подбор на допълнителни инструменти към комплекта; неговата концепция за начин на звукоизвличане при акомпанимент и солиране; комбиниране на различни ритми в полифонично единство. Направен е точен и подробен анализ на цялата пиеса на Чик Кариа "Quartet №.2", като детайлно е разгледана ролята и новациите на барабаните в тази пиеса.

Като продължение на всички посочени до момента похвати и концепции, Венко Поромански достига до синтезиране на посочените възможности и идеи в 10 извода по отношение на „Елементи на съвременното свирене на комплект ударни инструменти в джаза“. Ще ги изброя в съкратен вид : Време и темпо, Ритмична организация, Суинг и грув, Ансамбловото свирене, Интензитет чрез активност и покой, Динамика и звукоизвличане, Техническо владение, Координация, конструкции на солата.

Бих искал да поправа Венко Поромански относно текста „През 60-те години на ХХ век в социалистическа България джаз е мръсна дума и носи със себе си светоусещане, което е в разрез с конюнктурата. Това обяснява, защо от онези смутни времена джазът е бил маргинализиран като музикален стил“.

Като съвременник на това време не съм съгласен с изразеното мнение. Имам честта да припомня, че аз организирах официално два пъти в годината джем сешъни в Музиланата академия в периода 1963-1967. Освен това през 1966 г. бе основан „Софийския джаз клуб“, а по същото време вече бяха организирани джаз срещи в Пловдив, Русе, Сопот.

Изключително важен е фактът, че Венко Поромански не е пропуснал да включи в труда си първите пионери в джаза след 1950 г. Личности като Петър Славов, Милчо Левиев, Веселин Николов, Любомир Мицов остават заслужено в историята на българската джаз музика. От голямо значение за представянето на нашите оркестри в чужбина са, разбира се, изявите на елитните тогава формации „Фокус 65“, „Бели зелени червени“, Оркестър „София“, „Акустична версия“.

Още един важен момент в труда са инервютата с известните български елитни музиканти: Теодоси Спасов, Стоян Янкулов, Ивайло Звездомиров, Корил Маричков. Те разкриват откровенно отношението си, както към нашето българско творчество, обединяващо фолклора и джаза, така и към колегите музиканти, с които са достигнали високия си професионализъм.

В увода на дисертацията Венко Поромански си е поставил пет основни задачи, които фактически представляват своеобразен план на труда. Изпълнението на тези задачи е действително успешно, като в

процеса на работата изследванията са изисквали доста по-разширено обхващане на проблемите и информацията и това е изпълнено. Затова приносите в настоящия труд са с три повече от поставените задачи и стават осем, а именно: 1. Систематизиране и описване, в процеса на историческо развитие, на ударните инструменти, използвани в джаза.

2. Очертаване на звуковата картина на комплекта от ударни инструменти и разполагането на звучността във вертикалното пространство.

3. Описание и анализ на четирите широко използвани в педагогическата работа книги.

4. Изследване на относителната мелодия с помощта на тембровите различия и въвеждане на термините: тембров дисонанс, ритмичен дисонанс, ритмичен мотив.

5. Изясняване, дефиниране и обогатяване на всеобщо използваните термини в джаз практиката.

6. Разгледани са множество елитни изпълнители според периодизациите на джаза. Конкретизирани са техния личен опит и индивидуалните им стилови характеристики.

7. Подробно е описан и обобщен българският опит.

8. Осъществените интервюта с прочути наши изпълнители в областта на джаза, рока и поп музиката, способстват за по-подробното очертаване на нашата музикална култура.

Обобщавайки цялостно настоящата дисертация, считам че кандидатът за присъждане на образователна и научна степен „доктор” - Венко Поромански е подбрал много подходяща тема необходима и неразвивана до момента в България, като се е справил с всички задачи, които темата поставя. Бих искал повторно със задоволство да отбележа, че авторът е развил и някои допълнителни теми възникнали в процеса на работа, с които е обогатил темата.

Предлагам на членовете на специализираната комисия да подкрепят със своя положителен вот кандидатурата на Венко Йорданов Поромански за присъждане на образователна и научна степен „доктор” по научната специалност „Музикознание и музикално изкуство“ към „Департамент музика“ на Нов Български Университет.

07.12.2015 г.

подпис :

/проф.Симеон Венков/